

Vele Takken Eén Stam (2008). Den Haag: HBO-raad. Wellicht te zijner tijd te downloaden via www.hbo-raad.nl.

Zeelen, J., C. van Beilen en M. Slagter (2008) 'In memoriam Max van der Kamp'. In: J. Zeelen, C. van Beilen en M. Slagter (Eds.) *Max van der Kamp remembered. Contributions to Arts Education, Lifelong Learning and International Development Co-operation*. Amsterdam: Max Goote Kenniscentrum voor Beroepsonderwijs en volwasseneneducatie.

Ton Notten

An Piessens (2007). **De grammatica van het welzijnswerk. Onderzoek naar het welzijnswerk als dagelijkse praktijk**. Academisch Proefschrift Universiteit Gent. Eigen beheer, 2007, 355 p. Als handeseditie is een bewerkte versie verschenen: **De grammatica van het welzijnswerk**. Gent: Academia Press, 2008, 262 p., € 22,- ISBN 978 90 382 1282 1

Een lijvig proefschrift met een intrigerende titel. Dat was mijn eerste indruk toen ik dit boek in handen kreeg. Het proefschrift doet verslag van een zoektocht naar het antwoord op de centrale vraag: 'Wat doet het welzijnswerk en waarom doet het wat het doet?' Een wetenschapper die een dergelijke onderzoeksvraag stelt, maakt het zich niet gemakkelijk. Het antwoord op deze vraag laat zich ook niet gemakkelijk samenvatten, omdat Piessens vier kwalitatieve studies uitvoerde en daar uitvoerig en met veel uitwijdingen over schrijft. Het proefschrift bevat zelf ook geen samenvatting, maar misschien is dat geen traditie aan Belgische universiteiten. Daarmee is het proefschrift helaas weinig toegankelijk voor lezers die snel inzicht willen hebben in de onderzoeksresultaten

OPBOUW PROEFSCHRIFT

Hoe is het proefschrift opgebouwd? Piessens begint het eerste hoofdstuk met een introductie op de probleemstelling. Zij vat welzijnswerk op als een sociale praktijk die een specifieke thematisering is van de relatie tussen individu en

gemeenschap. Daarmee bedoelt Piessens dat in het welzijnswerk een verbinding wordt gemaakt tussen individueel handelen en maatschappelijke discussies en problematiseringen. Welzijnswerk staat niet alleen ten dienste van individuen, maar ook van een gemeenschap, waarbij sociale problemen worden omgezet in vormings-, leer- of verzorgingsvragen.

Omdat welzijnswerk een eigenstandige sociale praktijk is, kent het een eigen logica met spelregels, die Piessens graag wil leren kennen. Zij is op zoek naar begrip voor het handelen van actoren in het welzijnswerk in relatie tot de structuur waarbinnen dit handelen plaatsvindt. Het doel van het onderzoek is het beschrijven van een grammatica, een begrip dat Piessens verder niet definieert. Zij geeft wel aan hoe ze deze grammatica wil beschrijven, namelijk door vier deelvragen te beantwoorden:

1. Op welke wijze wordt het welzijnswerk omschreven?
2. Voor welke probleemdefinities wordt het welzijnswerk ingezet en welke verschuivingen zijn er in die probleemdefinities?
3. Hoe definieert het welzijnswerk zijn taakstelling?
4. Wat doen welzijnswerkers in de dagelijkse praktijk?

Elke deelvraag wordt beantwoord via een aparte studie en hier wordt in chronologische volgorde elke keer een nieuw hoofdstuk aan gewijd (hoofdstuk twee tot en met vijf). Het zesde en laatste hoofdstuk bevat conclusies en nieuwe vragen die dit type onderzoek opleverde.

RESULTATEN PROEFSCHRIFT

Het antwoord op eerste deelvraag naar de omschrijving van het welzijnswerk is gezocht via een literatuurstudie binnen de Nederlandstalige welzijnswerkliteratuur, aldus Piessens. Daarbij zijn vooral publicaties meegenomen die expliciet een definitie van welzijnswerk bevatten. De analyse van de literatuur levert een schema op waarin de vier belangrijkste basisvelden van het welzijnswerk zijn ondergebracht, evenals de vier meest belangrijke discussievragen, die op drie verschillende niveaus worden gepositioneerd. Het schema brengt daarmee in kaart langs welke discussielijnen het spreken en schrijven over welzijnswerk zich ontwikkelde. Piessens noemt dit ook wel een descriptieve grammatica en stelt dat de vier discussievragen samen het kennisdomein van het welzijnswerk vormen.

Voor een antwoord op de tweede deelvraag naar probleemdefinities van het welzijnswerk is een historische studie uitgevoerd naar de beleidsvorming van het algemeen welzijnswerk in Vlaanderen. Daarnaast vond een reconstructie plaats van de discussies waarmee die beleidsvorming gepaard ging. Via literatuurstudie- en bronnenonderzoek en via gerapporteerde discussies in vaktijdschriften is achterhaald welke keuzen in het beleid zijn gemaakt en tegen welke achtergrond die keuzen zijn gemaakt. Het ontwikkelde schema uit het vorige hoofdstuk werd daarbij als analysekader gebruikt.

De conclusie uit deze deelstudie luidt dat, op systeemniveau, zich een prescriptieve grammatica heeft afgetekend. Met prescriptieve grammatica bedoelt Piessens een grammatica die zich vooral oriënteert op één bepaalde benadering van welzijnswerk. Uit analyse en reconstructie van de beleidsvorming blijkt dat welzijnswerk hoofdzakelijk wordt opgevat als een voorziening die, aanvullend op de basisvoorzieningen in de samenleving, tot functie heeft om integratie- en participatieproblemen die mensen ondervinden, op te lossen of te verminderen. De taak van het welzijnswerk is om hulpvragen hieromtrent te articuleren en te verduidelijken en hiervoor een aanbod te ontwikkelen.

De derde deelvraag naar de taakstelling van het welzijnswerk wordt beantwoord door een secundaire analyse van reeds afgesloten onderzoek naar profilering en afstemming tussen vraag en aanbod op regionaal niveau binnen het algemeen welzijnswerk in Oost-Vlaanderen. Van dit onderzoek (waar Piessens zelf als onderzoeker bij betrokken was) is het onderzoeksproces gereconstrueerd, inclusief de aannamen die hierbij zijn gehanteerd. Daarbij is vooral gelet op de manier waarop de prescriptieve grammatica, voortvloeiend uit de keuzen op beleidsniveau, in praktijk uitwerkt. De hoofdvraag daarbij was: hoe wordt de afstemming tussen vraag en aanbod in praktijk gerealiseerd? De deelstudie levert een overzicht van verschillende benaderingen

van behoefte en behoefteonderzoek op. Daarnaast concludeert Piessens dat de prescriptieve grammatica op systeemniveau het welzijnswerk heeft aangezet tot afbakening van de eigen identiteit. De prescriptieve grammatica geeft een kader voor ontwikkeling van deze identiteit, maar verhindert verdere discussie over andere rollen van het welzijnswerk. Ook roept de ontwikkeling van identiteit vragen op naar manieren om deze identiteit te verwezenlijken.

De vierde deelvraag naar dagelijkse praktijken is beantwoord door observaties van twee teams, werkzaam in een centrum voor algemeen welzijnswerk in Vlaanderen. De analyse was gericht op de mate van voorkomen van de verschillende discussies uit de eerder ontwikkelde descriptieve grammatica. Uit deze deelstudie komt naar voren dat deze discussies wel zichtbaar zijn, maar niet prominent aanwezig in de geobserveerde praktijken. Deze ontwikkelen zich vooral vanuit de vraag wat goed handelen is.

De deelstudies overziend, concludeert Piessens dat de ontwikkelde grammatica op verschillende wijzen gebruikt kan worden ter versterking van de legitimiteit van het welzijnswerk.

CONCLUSIE

Deze laatste conclusie is zeker van belang voor het welzijnswerk. Voor verdere doordenking over rol en positie van het welzijnswerk bevat dit proefschrift een groot aantal relevante aanknopingspunten.

Maar daarvoor moet de geïnteresseerde lezer zich wel door een heleboel informatie 'heenworstelen'. Het is jammer dat Piessens een weinig toegankelijke schrijfstijl heeft. Net als je denkt te begrijpen wat ze bedoelt met een bepaald begrip of wat de uitkomsten zijn van een bepaalde deelstudie, omschrijft ze het weer net iets anders, of voegt er een nadere nuance aan toe. Een proefschrift is er natuurlijk vooral voor academische lezers, maar de inzichten zijn de moeite waard om verder te verspreiden. De daarvoor benodigde vertaalslag komt de helderheid van de inzichten alleen maar ten goede. Als onderzoeker plaats ik ook hier en daar kanttekeningen. Zo vind ik het een gemiste kans dat er niet expliciet wordt verwezen naar de wetenschappelijke en maatschappelijke relevantie van het onderzoek. Ook is het opmerkelijk dat er geen enkele opmerking wordt gemaakt over de contextuele beperkingen van het onderzoek en over de reikwijdte van de resultaten. Ik vind daarnaast de methodologische verantwoording zwak, vooral van de eerste drie deelstudies. Bij de vierde deelstudie wordt de methodologie weliswaar beschreven, maar daar vind ik de manier waarop keuzen worden beargumenteerd, ontoereikend. Er ontbreekt ook bij alle vier studies een verantwoording van de manier waarop het verzamelde materiaal is geanalyseerd. Het is heel moeilijk om als lezer het onderzoeksproces te reconstrueren en dat is toch eigenlijk wel de bedoeling van een proefschrift.

Kitty Kwakman

Johan Rippen en Marcella Bos.
Events & Beleven. Het 5 Wheel Drive-concept. Amsterdam: Boom, 2008, 224 p., € 29,50
 ISBN 978 90 473 0056 4

Na een zomer vol *events* sla ik de literatuur er eens op na. Eerst maakte ik een indrukwekkende trip naar Moskou met een beginnend reisleader, bij wie wij als deelnemers moesten bedelen om een koffiepauze. Daarna nam ik deel aan een zangweek volgens het beproefde concept van een stichting, die kunstbeoefening en kamperen aan elkaar koppelt. Rippen en Bos omschrijven een *event* als: *de verzamelaar voor een bonte verscheidenheid om iets bijzonders te beleven en ervaren*. Mijn zomervakantieactiviteiten zijn dus te karakteriseren als *events*. Aan onze Russische reisleader zou ik *Events & Beleven* van harte aanbevelen, vooral de passages waar het gaat over het perspectief van de deelnemer. Wat de stichting betreft, zou het interessant zijn om een handige student een analyse van het sterke kunst-kampeerconcept te laten maken met het boek als leidraad.

Volgens de achterflap biedt *Events & Beleven* een praktische leidraad voor het ontwerpen, het begeleiden en bijsturen en het evalueren en beoordelen van *events*. Na enkele inleidende hoofdstukken waarin aandacht wordt besteed aan *events*, spel, het 5 Wheel Drive-concept en contextaspecten, krijgt elk van de wielen van de 5 Wheel Drive een eigen hoofdstuk. Achtereenvolgens worden de wie-

len vraag, spel, kwaliteit en intensiteit, animatie en sturing besproken en in factoren ontleed. Ten slotte volgt een hoofdstuk over de samenhang van de wielen en een hoofdstuk met een opsomming van de richtvragen die zowel bij de contextaspecten als bij de vijf wielen gesteld kunnen worden. Het praktische karakter van het boek wordt ondersteund door praktijkvoorbeelden in kaders, mooie actiefoto's en samenvattingen en detailleringen van het concept in diagrammen. Net als in mijn inleiding gebruikt het boek afwisselend het perspectief van de deelnemer en van de begeleider. Zo is het een prettig gevarieerd kijk- en leesboek geworden, dat zijn pretentie als praktische handleiding waarmaakt. De organisatie van evenementen wordt meestal gedaan door gespecialiseerde bureaus. Er zijn talloze handboeken en cursussen ontwikkeld. Wat onderscheidt *Events & Beleven* van andere handleidingen voor het organiseren van evenementen? Waarom is juist dit boek interessant om in het *Tijdschrift voor Sociale Interventie* besproken te worden? In de inleiding van *De toekomst van de sociale interventie* wordt deze gedefinieerd als: 'het leveren van een bijdrage aan het tegengaan van achterstand, ongelijkheid en marginalisering door middel van educatie, ondersteuning en hulpverlening' (Veendrick en Zeelen, 1994, p. 9). Staat dit niet mijlenver af van *speciale gelegenheden om iets bijzonders te beleven en ervaren*? Of is een sociale interventie een maatschappelijke of politieke variant van een event? Voor een antwoord